
H.Ə.ƏLİYEV

Sov. İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə
namizəd, Azərbaycan KP MK-nın birinci
katibi

**QOY ƏDALƏT
ZƏFƏR ÇALSIN...**

(aktual müsahibə)

*“Literaturnaya gazeta”nın
xüsusi müxbirinin
suallarına cavab*

Naxçıvan - 2007

4700000000

053

© “Əcəmi” 2007.

–Heydər Əliyeviç, sovet ictimaiyyəti yaxşı bilir ki, Azərbaycan SSR son iki beşillikdə iqtisadiyyat, sosial və mədəni yaradıcılıq sahəsində diqqətəlayiq müvəffəqiyyətlər qazanmışdır. Bu müddətdə sənaye istehsalının həcmi 2,2 dəfə, kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu 2,1 dəfə artmışdır. 1970-1969-cu illər ərzində sənaye istehsalının ümumi həcmi 1945-ci ildən 1969-cu ilədək olan bütün dövrlərdəkindən 1,3 dəfə çox olmuşdur.

Bu müvəffəqiyyətlər xeyli dərəcədə respublika Kommunist Partiyasının və hökumətinin Azərbaycanda mənəvi-psixoloji iqlimi sağlamlaşdırmaq uğrunda qətiyyətli mübarizəsi ilə əlaqədardır. Sov. İKP MK-nın oktyabr (1964-cü il) plenumundan sonra partiya həyatının Lenin normalarının, rəhbərliyin Lenin prinsiplərinin inkişaf etdirilməsi və bunlara ciddi riayət edilməsi bütün ölkəmizin həyatında mühüm

amil olmuşdur.

“LQ”-yə gələn məktublarda oxucular Azərbaycan kommunistlərinin əməli fəaliyyəti nümunəsi əsasında sosialist həyat tərzini təkmilləşdirməkdə sovet qanunçuluğunun rolu və əhəmiyyəti barədə söhbət açmağı xahiş edirlər.

–Bəli, Sov. İKP MK-nın oktyabr (1964-cü il) plenumu partiyanın və ölkənin həyatında yeni mərhələnin başlanğıcı olmuşdur. Bizim respublikamızda bu plenumun nəcib təsiri Azərbaycan partiya, sovet və təsərrüfat orqanlarının fəaliyyətində 50-60-cı illərdə yığılıb qalan nöqsanların aradan qaldırılması prosesinin, saysız-hesabsız sui-istifadə faktlarına, kommunist əxlaqının antipotlarına qarşı mübarizə prosesinin, başladığı 1969-cu ildən sonra xüsusilə aydın hiss edilmişdir.

Mənə elə gəlir ki, respublikada qa-

nunçuluğun bərpa edilməsi və möhkəmləndirilməsi “Literaturnaya qazeta” oxucularını məhz geniş mənada maraqlandırır. Hərçənd bizdə gurultulu ifşalar da olmuşdur, adları illər uzununu toxunulmaz sayılan və qanundan üstün tutulan adamlara şiddətli cəza da verilmişdir. Yeri gəlmişkən deyim ki, burjua şərhçilərini hər şeydən çox məhz bu cəhət maraqlandırır. Kommunist Partiyası MK-sının avqust plenumundan, respublikanın həyatındakı ciddi nöqsanları Azərbaycan zəhmətkeşlərinə düzgün və açıq bildirən bu plenumdan düz on gün sonra burjua mətbuatı hay-küy qaldırmış və cinayət xarakterli sensasiyaların sorağında dayanmışdı.

Qeyd etmək istəyirəm ki, biz “qanunçuluq” deyəndə, Cinayət Məcəlləsindən çox, cəmiyyətimizin əxlaq kodeksini nəzərdə tuturuq. Özü də bu baxımdan

hüquq pozuntuları, onların profilaktikası bizim üçün təkcə hüquqa aid məsələ deyildir. Bu, sosial və mənəvi məsələdir, çünki söhbət ən əvvəl insan uğrunda mübarizədən, sovet adamının hüquqlarına hörmətdən, ləyaqət və şərəfinin qorunmasından, onda ən yaxşı vətəndaşlıq keyfiyyətləri, yüksək əxlaq prinsipləri tərbiyə edilməsindən gedir.

Azərbaycan partiya təşkilatının işi məhz belə bir mövqeyə əsaslanır və məhz bu mövqe böyük əksəriyyəti həyatda, əməkdə yüksək əxlaq prinsiplərinin rəhbər tutan zəhmətkeşlər tərəfindən qızgın surətdə bəyənilmişdir. Lakin vəzifədən sui-istifadə, rüşvətxorluq, gözdən pərdə asmaq, halal zəhmətə xor baxmaq şəraitində kütlələrin təşəbbüskarlığı zəifləməyə bilməzdi, mənəvi narahatlıq hökm sürməyə bilməzdi—sonradan bu narahatlıq əhəlinin bir çox təbəqələrində məyusluq, la-

qeyidlik əhvali-ruhiyyəsi doğurmuşdu. Azərbaycan iqtisadiyyatının orta ittifaq göstəricilərindən mütəmadi geri qalmasının başlıca səbəblərindən biri də elə bu idi. Biz xalqa kömək edib ondan haqqa, ədalətə, sosializim cəmiyyəti həyatının və bu cəmiyyətin idarə olunmasının Lenin prinsiplərinin sarsılmazlığına inam oyatmalı idik. Bu çoxcəhətli bərpa işinin canıdır, zəncirin elə bir halqasıdır ki, ondan yapışaraq bütün zənciri çəkib çıxarmaq mümkün idi. Ağır, çətin proses idi. Mən “idi” sözünü heç də ona görə demirəm ki, indi vəziyyət idealdır, ona görə deyirəm ki, bu prosesin pozulmazlığı real həqiqətə çevrilmişdir. Son on ildə iqtisadiyyatın, mədəniyyətin əsaslı yüksəlişi, sosial inkişaf buna sübutdur.

—Bəli, buna yol açmaq, çox ehtimal ki, asan deyildi. Lənkəran Şəhər Partiya Komitəsinin birinci katibi vəzifəsinə lap ya-

xınlarda seçilmiş Dilruba Camalova şəhərdə və rayonda indiki vəziyyətlə altmış doqquzuncu il ərəfəsində mövcüd olmuş vəziyyətin adamı heyratə gətirən fərqlərini bariz misallarla göstərdi. O, bir müəllim kimi həmişə ictimaiyyətçi olmuşdur. Plenumlarda və fəallar yığıncaqlarında gürultu, mücərrədlik, döşünə döyüb əqidədən ağızdolusu danışan əqidəsizlərin riyakarlığı ikrah oyadırdı.

“Lənkəran rayonu partiya, sovet və təsərrüfat orqanlarının fəaliyyətində ciddi nöqsanlar haqqında” Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin yetmişinci ilin iyul qərarından sonra şəhər partiya komitəsinin birinci katibi İsa Əliyevic Məmmədov,—o indi Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin katibi vəzifəsinə irəli çəkilməmişdir,—başda olmaqla büronun yeni heyətinin səmərəli fəaliyyəti sayəsində yaxşılığa doğru dönüş yarandı.

Başqa bir misal, Şamaxı Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi Feyruz Mustafayev bu rayonda işə raykomun keçmiş katibinin “fəaliyyəti” nəticələrini aradan qaldırmaq, yəni həm rayonun iqtisadiyyatını yüksəltmək, həm də həyat sərvətləri haqqında adamların yalnış təsəvvürünü düzəltmək lazım gəlmişdi bir şəraitdə başlamışdı. O, az vaxt içərisində hər iki vəzifənin öhdəsindən gəlmişdir. Ən çətin rayonlardan biri respublikada qabaqcıl rayon olmuşdur.

Biz şəhərdə və kəndlərdə zəhmətkeşlərlə söhbət etdikdə hər yerdə səmimiyyətlə deyirdilər ki, müvəffəqiyyətlər yaxşı idarəetmə və səriştəli rəhbərliklə bağlıdır. Respublika həyatının özünəməxsus xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq bilmək istəyirik ki, yerlərdə bu cür işçilər necə tapıldı?

–Belə işçilər həmişə olmuşdur. Mən

əvvəllər də demişəm ki, əgər biz adamların böyük əksəriyyətinin namuslu yaşayıb işlədiyinə inanmasaydıq və bunu dönə-dönə yəqin etməsəydik, heç bir dəyişikliyə nail ola bilməzdik. Amma digəl ki, israfçılıq, səhlənkarlıq, gözdən pərdə asmaq üzündən çox vaxt onların əməyi zay olurdu. Prinsipial, namuslu kəadrlar əksər hallarda irəli çəkilmirdilər, onlara qabiliyyətlərinə uyğun iş verilmirdi.

Siz indiki rəhbər işçilərdən bir keçmiş müəllimin adını çəkdiniz, bir də çoban nəslindən olan keçmiş çobanın. Mən Mustafayev yoldaşı nəzərdə tuturam. Onun irəli çəkilməsi son illərdə Azərbaycan üçün səciyyəvi haldır. Sovxozun çobanı, uçotçusu, mühasibi, partkom katibi və direktoru, sonra trest müdiri, daha sonra raykomun birinci katibi. Özü də bioqrafiyasının hər mərhələsində mükafata layiq

görölmüşdür. Sosialist Əməyi Qəhrəmanıdır, partiyanın XXVI qurultayının nümayəndəsidir.

Mən rəhbər vəzifələrdə fərasətsiz, nadürüst, təsadüfi adamların yaxşı təşkilatçılıq qabiliyyəti, yüksək mənəvi keyfiyyətləri olan bacarıqlı, fədakar adamlarla əvəz edildiyinə dair çoxlu misal gətirə bilərəm. Ən əhəmiyyətli cəhət isə budur ki, biz fəhlələri, kolxozçuları rəhbər vəzifələrə cəsarətlə irəli çəkirik. Dəniz neft mədənləri idarəsinin buruq ustası, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı İsrail Hüseynov iki ildir ki, Neft və Qaz Sənayesi İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin sədridir; qabaqcıl fəhlə, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Yaqub Rüstəmov Mingəçevir Toxuculuq Kombinatındakı toxuculuq dəzgahı başından Yüngül Sənaye İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin sədri vəzifəsinə irəli çəkil-

mişdir; sovxoz briqadiri Təhmasib İbrahimoğlu Lənkəran Şəhər Partiya Komitəsinin katibi seçilmişdir; inşaatçı briqadir İlyas Quliyev respublikanın ikinci böyük şəhəri olan Kirovabadın Xalq Deputatları Sovet İcraiyyə Komitəsinin sədri seçilmişdir. Üstəlik, hamısı göstərilən etimadı doğruldu.

Biz kadr hazırlığına xüsusi əhəmiyyət veririk. Buna görə də təsadüfi deyil ki, iqtisadi və sosial-mənəvi sahələrdə qayda yaratmaqla bərabər, ali məktəblərə də əl atdıq. Ali məktəblərin işinə Kommunist Partiyası MK-sının fəal surətdə qarışması ona görə vacib idi ki, professor-müəllim heyəti arasında rüşvətxorluq, proteksionizm, qohumbazlıq geniş yayılmışdı. Bu vəziyyət ali təhsilli kadrlar hazırlığı işinə ciddi xələl gətirmiş və gənclərin tərbiyəsinə çox böyük mənəvi ziyan vurmuşdu.

Biz belə bir vəziyyətlə də üzləşdik: ayrı-ayrı ali məktəb müəllimləri, rəhbər işçilər öz övladlarını ali məktəblərə “valideyn” ixtisasları üzrə düzəltməyə çalışırdılar. Biz bu cür hərəkətləri məhdudlaşdırmalı olduq. İnzibati orqanların işçilərinin övladlarını dövlət universitetinin hüquq fakültəsinə götürməyi isə tamamilə qadağan etdik.

–Deməli belə! Heydər Əliyeviç, axı, məlum bir aforizmdə “Tanrı dahilərin övladlarını dahi xəlv eləməyib” deyilsə də, ziyalı nəsiləri həmişə olmuşdur və olacaqdır. Axı, bizdə sovet ziyalı nəsiləri indi-indi çoxalmağa başlayıb. Ailənin mənəvi marağı mühitində böyüyən uşağın öz babalarının, atalarının işini davam etdirməsi məgər pisdir?

–Biz sizinlə müxtəlif şeylərdən danışırıq. Gəlin, müzakirəmizin mövzusunu dəqiqləşdirək. Ziyalını səciyyələndirən ən

əvvəl nədir? Ali təhsil diplomu? Elmlər namizədi, doktorluq diplomu? Zənnimcə yox. Ziyalının başlıca keyfiyyəti cəmiyyətə fədakarlıqla xidmət etməkdir. Yeri gəlmişkən deyim ki, Rusiya tarixində ziyalıların faciəli aqibətinə dair misallar çoxdur: silk sədləri qoymurdu ki, bu ziyalılar xalqa sərbəst xidmət etsinlər, onların işlərinin istedadlı davamçıları olsun. Onlar bu sədləri öz imkanları daxilində aşıb keçirdilər. Canlarının hayına qalmayaraq, mədəniyyət yaymaq kimi bir məramla “xalq üçün”, əldən-ayaqdan uzaq qəzalara, çarizimin milli ucqarlarına gəldirdilər. Övladlarında onların işini davam etdirmək qabiliyyəti görəndə özlərini xoşbəxt sanırdılar. Bəli, işini! Belə bir qabiliyyət görməyəndə isə övladlarını elə sahəyə yönəldirdilər ki, öz şəxsi imkanlarından istifadə edib özlərinə və xalqa daha çox fayda verə bilsinlər. Çünki onlar

nəslin şərəfini yüksək tuturdular, övladlarını müasir dillə desək, naqislik kompleksindən qoruyurdular.

Bizim dövrümüzdə, cəmiyyətə, fəhlə-kəndli dövlətinin mənafeyinə sərbəst xidmət etmək yolunda bütün maneələrin dağıdılıb məhv edildiyi bir zamanda isə bəzən elə diplomlu meşşanlar ortaya çıxır ki, xalq etimadından, xalq pulundan özlərinin xeyrinə istifadə edirlər.

Övladlarını, nəvələrini, qohum-əqrabasını öz kafedrasına, laboratoriyasına, institutuna düzəldən, üstəlik, qabil olsalar da, olmasalar da, dissertasiya hazırlamaq, elm pillələri ilə yuxarı qalxmaq üçün onlara imtiyazlı şərait yaradan professorlara, hətta akademiklərə ziyalı deməyə adamın necə dili gələr?

Hüquq fakültəsinə gəlincə, burada da, bizim qərarımız sağlam olmayan bir meyilə bağlı idi. Biz aşkara çıxarmışdıq ki,

bu fakültəyə qəbul olunan tələbələrin böyük əksəriyyəti milis, prokurorluq, məhkəmə, hüquq kafedraları, partiya və sovet orqanları işçilərinin balalarıdır. Əsasən sui-istifadə ilə əlaqədar olan belə bir vəziyyət, daha artıq dərəcədə isə onun zərərli nəticələri, inzibati orqanların tərkibində bir növ qohumbazlıq və “irsiyyət” şəraitinin yarana biləcəyi təhlükəsi bizi narahat edirdi.

Mən həmin təhriflərin əleyhinə çıxanda ilk vaxtlar qulağıma belə sözlər gəlib çatırdı ki, bəs bu cür sərt tədbirlər nəyə lazımdır, axı həkim, müəllim, hüquqçu, alim nəsilləri olmuşdur—baba, ata, oğul... Bəs nə üçün indi bunu qadağan edirik? Bu suala cavabım belədir: bəli, olmuşdur və ola da bilər, yalnız yüksək mənəviyyat zəminində, yalnız istedadla görə. Şaxtaçı, neftçi, poladəridən, taxılçı sülalələrinə mənəm dərin hör-

mətim var və bu sülalələri yüksək qiymətləndirirəm. İşə namuslu mnasibətə əsaslanan varislik nəsilərdə əsl ziyalı keyfiyyətləri yaradır—həm fiziki, həm də əqli əmək adamlarında.

Leonid İliç Brejnevin indi bütün sovet xalqı tərəfindən böyük maraqla oxunan “Xatirələr”ində nəsildən-nəslə keçən bu cür ziyalılıq, ailə şərəfi nümunəsi verilmişdir: “Həmişəki kimi, elə adamlar olmuş ki, Brejnevin anası ilə tanışlıqdan öz məqsədləri üçün istifadə etmək istəyirlərmiş, hər cür şikayət və ərizələri “yerinə” çatdırmaq üçün ona zorla verməyə çalışırlarmış. Deməliyəm ki, onun ağılına və nəzakətinə, çox böyük təvazökarlığına mat qalmışam. Anam bu barədə mənə heç nə demirdi, kənardan, başqalarından eşidirdim. Belə hesab edirdi ki mənim işlərimə qarışmağa ixtiyarı yoxdur. Xatirini nə qədər əziz tutduğumu, onu nə qədər

sediyimi bilirdi, amma bunu da bilirdi ki, əgər xahişinə əsasən kiməsə, məsələn, mənzil işində kömək eləsəm, deməli, başqalarının, anama ağız açmağı ağılına gətirməyən və ya buna imkan tapmayan adamların hesabına etmiş olacağam. Həmin adamların isə köməyə bəlkə də daha çox ehtiyacı var”.

Brejnev yoldaşın kitabları bizim hamımıza sosializm işinə sədaqət hissi, öz fikir və əməllərimizi ən yüksək meyarla, kommunist ideyalılığı meyarı ilə ölçmək bacarığı aşılایır, hər kəsi öyrədir ki, gündəlik həyatında, əməli işində cəmiyyət qarşısındakı vətəndaşlıq məsuliyyətini həmişə yadda saxlasın...

Hər kəsdən qabiliyyətinə görə, hər kəsə əməyinə görə. Bu, sosializmin qanunudur. Lakin bir halda ki həmin qanun təhrif edilir, biz vəziyyəti düzəltmək üçün sərt tədbirlərə əl atırıq. Beləliklə, zərbə zi-

yalı ailələrinin ənənələrinə yox, “əl-əli yuyar, əl də üzü” kimi qarşılıqlı himayədarlığa əsaslanan ailəçiliyə, proteksionizmə və qohumbazlığa dəyir. Biz bu cür ziyanlı halların kökünü kəsəcəyik. Bilmək istəsəniz, elə bu özü problemə məhz sinifi münasibətdir.

–Lakin bunlar heç də yerli xüsusiyyətlərdən doğan qüsurlar deyil. “Tifilinin qeydinə qalıb” onu “nüfuzlu” instituta düzəltməyə, övladının can-başla işləmək qabiliyyətinə malik olmadığını yaxşı bilə-bilə onun üçün “isti” yer tapmağa cəhd göstərən valideynlər çoxdur. Bu, əsl bələdir, belə cavanlara “atabalası” deyirlər. Bir söz kimi yazılır. Bəlkə də qanunla ümumi ciddi tələbələr müəyyən etmək lazımdır...

–Mən də həmin bələdan danışiram. Amma qanun çıxarmaq... Əlavə bir qanun nəyimizə gərəkdir? XXVI qurultayda

deyildi ki, kimi, bizdə yaxşı qanunlar az qəbul edilməmişdir, məsələ onların dəqiq və sözsüz həyata keçirilməsindədir. Hər hansı qanun yalnız o zaman yaşayır ki, yerinə yetirilsin—özü də hamı tərəfindən və hər yerdə.

Konstitusiya var, kommunizm qurucusunun əxlaq kodeksi var, vətəndaşlıq borcu var sovet həyat tərzinin mənəvi prinsipləri var. Konkret praktika da bütün bunların əsasında yaranır.

Məsələn, biz bağ binaları tikməyi, şəxsi avtomobil almağı, alimlik dərəcəsi üçün dissertasiya müdafiə etməyi rəhbər partiya işçilərinə və vəzifəli şəxslərə qadağan etməyə məcbur olmuşuq...

—Üzr istəyirəm, Heydər Əliyeviç, biz ki, qanunçuluqdan danışırıq! Bu isə, mülayim desək...

—Mülayim sözlər axtarmayın. Bəli, bu, iradi qərarıdır. Kommunist Partiyası

Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi kimi mən təklif etdim, həmkarlarım razılaşdılar.

60-cı illərdə Bakıda bağ binaları tikintisi geniş miqyas almışdı. Kim tikdirirdi? Əsasən rəhbər işçiləri, ziyalılar. Nəticəsi nə olmuşdu? Bir çox hallarda sui-istifadə: müəssisə və tikintilərin texnikasından, nəqliyyat vasitələrindən, inşaat materiallarından, işçi qüvvəsindən qanunsuz istifadə edilməsi. Üstəlik, bağ binaları tikilməsi xüsusi mülkiliyyətçilik psixologiyasının, fərdiyyətçilik əhval-ruhiyyəsinin dirçəlməsinə təkan verir, ictimai borcun yaddan çıxarılmasına səbəb olur. Biz bəzi rəhbər işçilərə şiddətli cəza verdik, hətta partiyadan da xaric etdik. Bağ binaları tikintisini qadağan etməyimizdən heç kim zərər çəkmədi, cəmiyyətə isə bunun xeyri oldu. Zavod direktoru üçün bağ yox, zavodun bütün kollektivi üçün

pansionat, profilaktoriya. Biz, bax bunu əsas götürürük. Son illərdə bu cür pansionatlar, istirahət evləri,—o cümlədən rəhbər heyət üçün,—az tikilməmişdir. Respublika ictimaiyyəti bizim tədbirlərimizi bəyənməmişdir.

Fərdi avtomobillər almanın qadağan edilməsi avtomobil alveri faktları ilə əlaqədardır. Həm də belə faktlar çoxalmışdı. Biz avtomobil alıb-satmaq üstündə bir çox məsul işçiləri cəzalandırmalı olduq.

Mən təcrübəmizi kor-korana götürüb tətbiq etməyi məsləhət görmək fikirindən uzağam. Belə qərarları biz özümüzdə yaranmış kəskin vəziyyətə uyğun olaraq qəbul etmişik. Rəhbər işçilərin adına az da olsa ləkə düşməməlidir.

—Bəs alimlik dərəcələri? Axı, biz həmişə cəmiyyəti elmi qaydada idarə etmək zərurətindən danışırıq. Əgər partiya işçisi

və ya nazir həm də alimdirsə...

–Güman edirəm ki, şairin çox ri-yakarlıqla, lakin dəqiq şəkildə dəyişdi-rilmiş misralarına bələdsiniz: “Alim ol-maya da bilərsən, amma namizəd olmağa borclusan”. İndi biz elmsiz keçinə bilmirik. Kim idarəetmə ilə məşğul olursa, elmlərin, xüsusilə ictimai elmlərin əsasla-rına yiyələnəcəkdir. Üstəlik, öz əməli fəaliyyəti ilə elmə töhvə verməli, cəmiy-yətdə cərəyan edən hadisələri təhlil etməyi və bir anlıq qərarlar deyil, dərin qərarlar qəbul etməyi bacarmalıdır. Biz bütün rəhbər işçilərdə bu keyfiyyətlərin olmasını istəyirik.

Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsi təbliğat və təşviqat şöbəsinin müdiri Əfrand Firudinoviç Daşdəmirov sizinlə üzbəüz əyləşib. Hələ qırx yaşı yoxdur, amma fəlsəfə elmləri doktorudur, pro-fessordur. MK aparatına alim kimi gəlib

və öz partiya işini elmi işlə əlaqələndirir. Bu, bizə fayda verir. Hər bir qaydanın əsaslandırılmış istisnaları da vardır. Yoxsa qayda ehkama çevrilir.

Lakin Sumqayıt Şəhər Partiya Komitəsinin keçmiş birinci katibi Balakışiyevin texnika elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almasını əsla normal vəziyyət hesab etmək olmaz. Axı, o, partiya işinə keçməzdən əvvəl elmi tədqiqatla məşğul olmamışdır, heç mühəndis də işləməmişdir, ömründə istehsalatda çalışmamışdır. Buna görə də yoxlamanın nəticələri təəcüb doğurmur. Bu nəticələr oyanan şübhəni təsdiq etmişdir: Balakışiyev əslində dissertasiyasının müəlifi olmamış, özgə əməyindən istifadə etmişdir. Balakışiyev sovet alimi adına yaraşmayan hərəkətlərinə görə SSRİ Ali Attestasiya Komissiyasının 1981-ci il 12 avqust tarixli qərarı ilə alimlik dərəcəsindən məhrum edilmiş-

dir. Daha əvvəl Balakişiyev işdəki ciddi nöqsanlarına görə vəzifədən götürülüb sırası işə göndərilmişdir.

Lakin bu, yeganə hadisə deyildi. 60-cı illərdə rəhbər işçiləri arasında alimlik dərəcəsi almağa aludəçilik dəb düşmüşdü. Biz belə bir nəticəyə gəldik ki, bunun nə elm üçün əməli faydası var, nə də partiya, dövlət fəaliyyəti üçün. Zərəri, mənəvi ziyanı isə çoxdur. Rəhbər işçiləri öz vəzifələrindən sui-istifadə edirdilər, alimlərin sıraları isə zibillənirdi. Qadağan etməyimizin səbəbi, bax, budur.

Belə mənəvi yasaqlara dair gətirilən misallar, bəlkə də, gözlənilməzdir. Lakin əmək kollektivində mənəvi yasaq özlüyündə o qədər də nadir hadisə deyildir. Bu, şərəf və vicdan haqqında sosialist anlayışlarından irəli gəlir, müəyyən şəraitdə konkretlik kəsb edir. Həm də kollektivə başçılıq edən rəhbərin qarşısına

xüsusi tələblər qoyur. Rəhbər işçinin mənəvi siması, mənəvi nümunəsi adamların tərbiyəsində mühüm amildir. Əgər rəhbər işçi, məsələn, tribundan xırda burjua psixologiyasının qalıqlarını qamçılayıb lənətləyirsə, şəxsi həyatında isə öz vəzifəsindən sui-istifadə edirsə, sərvət toplamaqla, qızıl almaq, alver etməklə məşğul olursa, həyatda əşyadan və puldan başqa heç bir sərvət tanımayan adamdan yüz qat təhlükəlidir.

–Heydər Əliyeviç, hətta Qərbdə sosializmi tez-tez sosial təminatlar quruluşu adlandırırlar. Özü də bizdə hər bir adam bunu hər gün yəqin edə bilər. Bununla belə, görürsən, adamlar artıq ehtiyatlar yaradırlar. Buna səbəb nədir? Onları qorxudan bəlkə beynəlxalq vəziyyətdir?

–Beynəlxalq vəziyyət nə qədər gərgin olsa da, onun buraya heç bir dəxli yoxdur. Gərgin beynəlxalq vəziyyət normal vətən-

daşda sülhün, öz yaxın adamlarının müqəddəratı üçün təşviş oyadır, öz evini, öz vətənini müdafiə etmək əzmi yaradır. Mən sadə əməkçilərlə görüşəndə tez-tez bunun şahidi oluram. Onlar partiyamızın və hökumətimizin sülhü qoruyub saxlamaq qabiliyyətinə özlərinin möhkəm inamını da ifadə edirlər. Leonid İliç Brejnev dəfələrlə qeyd etmişdir ki, Sov. İKP MK və Sovet dövləti sülhü qoruyub saxlamaq, sürətlə silahlanmanın qarşısını almaq, təcavüzkarları dəf etmək üçün bütün tədbirləri görəcəkdir.

...Ehtiyat toplayanların psixologiyası məni də maraqlandırır. Bəzən onların açıq-saçıq cavablarını eşidirsən. Bakı şəhəri Şaumyan Rayon İcraiyyə Komitəsinin keçmiş sədri, qızıl pul alıb yığmaqda ifşa edilmiş Əhmədov Kommunist Partiyası MK-sı Bürosunun iclasında beləcə də demişdi: “Dar gün

üçün". Onlar layiq olmadıqları yeri tutar-tutmaz öz "dar günləri" üçün qorxmağa başlayırlar. İnamsızlıq, nigarançılıq, labüd uğursuzluq hissi bu bədbəxtləri qarabaqara izləyir. Əgər onların keçmişinə baxsaq, indicə haqqında danışdığımız əhvalatlara hökmən rast gələrik: ali məktəbdə yer rüşvətlə alınıb, diplom pulla alınıb, dissertasiya da, "gəlirli yer" də və i. a.

Bumernaq geri qayıdır. Bəla burasındadır ki, o, nəinki həyatımızın qanununu pozan adamın şəxsi taleyinə, həm də çoxlu başqa adama zərbə vurur, dayaqlarımıza və prinsiplərimizə zərbə vurur, ədalətə və paklığa inamsızlıq yaradır.

—Məndə belə bir təəssürat oyandı ki, sizdə rüşvətxorluq cinayətin hər hansı başqa növünə nisbətən daha çox nifrət oyadır. Şair Fikrət Qoca isə həтта deyir: "Rüşvət kürəyimizə sancılan xain bıça-

ğıdır...” Nə üçün məhz rüşvət?

–Ona görə ki, rüşvət universal cinayətdir. Bütün başqa eybəcərliklər onun ətrafında dolanır. Rüşvətxor əlaltından dublyonka paltosu satmır, dövlətin mənafeyini satır, öz fəaliyyətini satır, başqa birisi isə pul verib bunları alır. Şairin aforizmi mübaliğə deyildir. Keçmişin mənfur qalığı yaşayırsa, bunun təqsiri hər birimizin üzərinə düşür, hətta təmiz, pak adamın da, hətta rüşvət alanlara və rüşvət verənlərə nifrət edən adamın da. Şəxsən təmiz olmaq və şəxsən çiyrinmək hələ vətəndaşlıq ləyaqəti deyildir. Vətəndaşlıq fəallıq deməkdir, şərə qarşı mübarizə aparmaq bacarığı və arzusu deməkdir. Publisistlərdən neçə illərdi ki, Rubinovun “Brliyant əllər” məqaləsi kimi bir çıxış gözləyirdim. Lakin “Literaturnaya qazeta” şəxsi gəlir haqqında hesabat formasını tapmağı

yalnız təklif etməklə kifayətlənib bunun üçün tədbirlər hazırlanmasına çalışmasa, yarı yolda qalmış olar.

Yəqin ki, siz publisistlər də bəzən çətinlik çəkirsiniz. İfşa edilmiş və hələ ifşa edilməmiş oğrular, rüşvətxorlar yəqin çıxır-bağır salırlar ki, siz “rəhbərin nüfuzunu” sarsıdırsınız. Bizdə də belə şeylər olur. Lakin biz sosialist qanunçuluğuna ən ciddi əməl edilməsi uğrunda mübarizə aparmaq, xidmət mövqeyindən hər hansı şəkildə sui-istifadə edilməsinə qarşı mübarizə aparmaq, cəmiyyətimizin mənəvi sərvətləri uğrunda mübarizə aparmaq haqqında partiyanın göstərişlərini unutmuruq. Leonid İliç Brejnev demişdir: “bu cür hallara qarşı mübarizədə əmək kollektivinin rəyindən də, mətbuatın tənqidi çıxışından da, inandırmaq metodlarından da, qanunu gücündən də—ixtiyarımızda olan bütün vasitələrdən tamamilə istifadə

edilməlidir”.

–Sizin tanınmış bir hüquqçunuz demişdir: “Zəhmətsiz gəlirlə yaşayan adam “zəhmətli” gəlir haqqında arayışı pul ilə həmişə ala bilər”.

–Bunu yoxlamaq asandır. Həm arayış alanı, həm arayış verəni lazımınca cəzalandırmaq da. Başlıcası isə budur ki, şərin kökünü kəsmək üçün görülən konkret tədbirlər özlüyündə əlahiddə bir məqsəd deyildir. Bunlar qanunun pozulmasına qarşı ümumi dözülməzlik sisteminə möhkəm daxil olmalıdır. Qəzetin çıxışı fəal həyat mövqeyinin təzahürü nümunələrindən biridir. Real tədbir görülməsə, fəal mövqeyin heç bir faydası yoxdur. Fəal vətəndaşlıq mövqeyinin yaradılması dövrümüzdə bütün ideoloji işin özəyidir.

1979-cu ilin aprelində Bakıda “Fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması: mə-

nəvi tərbiyənin təcrübəsi və aktual problemləri” mövzusunda Ümumittifaq elmi-praktiki konfransın keçirilməsi bu baxımdan böyük hadisə olmuşdur. Belə konfranslar kommunizim ideallarının bərqərar edilməsinin əməli təcrübəsini, mənfi hallara qarşı mübarizə təcrübəsini ümumiləşdirməyə, ictimai elmlərin müəyyən dərəcədə geri qalmasına son qoymağa kömək edir; ictimai elmlər hələ çox zaman məsələləri, tutaq ki, etika problemlərini mücərrəd-fəlsəfi səviyyədə, Vladimir İliç Leninin “adi adamların əməli hərəkəti” adlandırdığı hərəkətdən ayrılıqda araşdırır. Sov. İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü, MK Katibi Mixail Andreyeviç Suslov da bu yaxınlarda ali məktəblərin ictimai elmlər kafedraları müdirlərinin Ümumittifaq müşavirəsində məhz sxolastik nəzəriyyəbazlığa, xırda məsələlər ətrafında mənasız diskussiyalara aludəçilik-

dən qətiyyətlə əl çəkmək lüzumundan danışmışdır.

Elmi-texniki inqilab, rifahın yüksəlməsi, asudə vaxtın çoxalması, savadın artması kimi mütərəqqi hadisələrin müasir həyata gətirdiyi bir çox ziddiyyətlər kompleks qaydada mənəvi, sosial, siyasi cəhətdən idarə olunmasa, mənfi nəticələr də verə bilər.

Sosializim cəmiyyətində bu prosesdə əsas rolu əmək kollektivi öz öhdəsinə götürür və onun əhəmiyyətinin getdikcə artması Konstitusiyada qeyd edilmişdir. Əmək kollektivində yalnız əmək alətləri deyil, insani münasibətlər də mükəmməl olmalıdır. Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodu bu cür ahəngdar əlaqənin təmsali ola bilər. Müəssisənin partiya təşkilatı iqtisadi, təşkilati və ideoloji amillərin təsiri sistemini əməli şəkildə işləyib hazırlayaraq sosialist ictimai istehsalının humanist

məqsədlərini hər bir əməkçiye aydın göstərir. Yaxud, neftçi kollektivlərini, xüsusilə dəniz neftçiləri kollektivlərini götürək. Orada hər şey yüksək mənəviyyata əsaslanır. Leonid İliç Brejnev çox obrazlı şəkildə demişdir: “Dəniz neftçilərinin əməyi ikiqat qəhrəmanlıqdır”.

İdeyanın kütlələrə hakim kəsildikdən sonra maddi qüvvəyə çevrildiyi haqqında Marks müddəasının düzgünlüyünü əyani şəkildə görüb yəqin etmək olar. Respublikanın iqtisadi müvəffəqiyyətləri arxasında biz Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsi xəttinin mənəvi cəhətdən bəyənildiyini rəhbər partiya, sovet işçilərinin zəhmətkeşlərin həyatını daha da firavanlaşdırmaq, dolğunlaşdırmaq və ülviləşdirmək niyyətlərinin səmimiliyinə etibar edildiyini görürük.

Respublikanın nailiyyətləri partiya və dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndiril-

mişdir. Azərbaycan SSR onuncu beş illik planı vaxtından əvvəl yerinə yetirdiyinə görə üçüncü Lenin ordeni ilə təltif olunmuşdur. 1980-ci il və bütün beşillik üçün Ümumittifaq sosializm yarışının yekunlarına görə respublika dalbadal on birinci dəfə Sov. İKP MK-nın, SSRİ Nazirlər Sovetinin, ÜİHİMŞ-in, ÜİLKGİ MK-nin Qırmızı Bayrağı ilə mükafatlandırılmışdır. Leonid İliç Brejnev 1978-ci ilin sentyabrında Bakıya gəlmişdir. Sov. İKP MK-nın Baş katibi respublikanın müvəffəqiyyətləri ilə tanış olduqdan, onun şanlı əməkçiləri ilə görüşdükdən sonra təəssüratına bu sözlərlə yekun vurmuşdur: "Azərbaycan iri addımlarla irəliləyir!".

Biz bu tərifdən ruhlanaraq respublikanın irəliləyişinin ləngiməməsindən ötrü əlimizdən gələni edirik. Biz iqtisadiyyatı böyük sürətlə yüksəltməyi nəzərdə tutmuş, on birinci beşillik üçün gərgin plan-

lar müəyyənləşdirmiş və elə birinci ildən yaxşı nəticələrə nail olmuşuq.

Cari ildə hava şəraiti əlverişli olmasa da, tarla əməkçiləri yenidən görkəmli qələbə qazanmışlar. Dövlətə bir milyon 13 min ton pambıq satılmışdır ki, bu keçən il tədarük edilmiş rekord həcmdən 129 min ton çoxdur; bir milyon 608 min ton üzüm satılmışdır ki, bu da rekord il olan 1980-ci ildəkindən 210 min ton çoxdur. Azərbaycan ölkədə ən iri üzüm istehsalçısına çevrilmişdir.

Brejnev yoldaş bizi böyük nailiyyətlər münasibətilə ürəkdən təbrik edib göstərmişdir ki, hər il planların və sosialist öhtəliklərinin tamamilə və artıqlaması ilə yerinə yetirilməsi, məhsuldarlığın, bütün kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının və dövlətə satışının durmadan artırılmasının təmin edilməsi respublika əməkçilərinin yaxşı ənənəsinə çevrilmişdir.

Sənaye və tikinti də yaxşı sürətlə inkişaf edir. Bu il məhsul artımının 81,4 faizi əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi hesabına əldə olunmuşdur. Keyfiyyət nişanlı məhsul istehsalının həcmi 29,5 faiz artmışdır.

Respublikanın və bütün ölkənin iqtisadi müvəffəqiyyətləri ona görə fərəhlidir ki, bunlar xalqın rifahının yüksəlməsi deməkdir, çünki XXVI qurultayda deyildiyi kimi, konkret adama konkret qayğı partiyanın iqtisadi siyasətinin əzəli və son məqsədidir.

Lakin istehlak mədəniyyəti tərbiyə etməyi yaddan çıxarmaq olmaz. Bu, sosialist həyat tərzinin bir ünsürüdür. Bayaqdan haqqında danışdığımız ziyalıların fəallığı üçün burada geniş meydan vardır. Əsl bir ziyalı rifahın mənə və məzmunu, şəxsi və ictimai qarşılıqlı münasibətin başa düşülməsinə kömək

etməyə çalışır. Başqa bir ziyalı isə vəzifəyə keçəndən sonra öz meşşan instinktlərinə meydan verir. Deməli, iki yol var. Müasir əşyaların köməyi ilə yüksəlmək yolu. Bir də əşyaların ucbatından uçuruma yuvarlanmaq yolu.

Biz fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılmasına bu qədər böyük əhəmiyyət verərkən təkcə sosial cəhətdən fəal şəxsiyyətin ictimai proseslərin idarə olunmasına kömək etdiyini yox, həm də bu şəxsiyyətin özünün yeni həyat sərvətləri əldə etdiyini, yeni sevinclərə qovuşduğunu nəzərdə tuturuq.

–Siz dediniz ki, insanın fəal mövqeyi konkret hərəkətlərdə təzahür edir. Amma məlumdur ki, adamın başına öz hərəkətləri üçün heç də həmişə çələng qoymurlar.

Azərbaycan kinostudiyasının “İstintaq” filmində,–yeri gəlmişkən deyim ki, o, moskvalılara böyük təsir bağışlamış-

dır,—müstəntiq Seyfi əsl cinayətkarları—keçmiş vəzifəli şəxsləri üzə çıxarıb ifşa etmək üçün əlindən gələni edir. Filmin yaradıcıları—ssenari müəllifi Rüstəm İbrahimbəyov və rejissor Rasim Ocaqov “Qanun hamı üçün qanundur” prinsipini publisistcəsinə kəskinləşdirmişlər. Lakin bu prinsipin zəfər çalması üçün filmin qəhrəmanı nəinki təzyiqə, hədələrə sinə gərir, həm də istintaqın bəzi prosesual normalarına etinasızlıq göstərməyə məcbur olur. Güman etmək olar ki, bunun üçün cəzalandırılacaqdır. Qanun hamı üçün qanundur! Şair demişdir ki, xeyirxahlığın gərək yumruğu olsun. Lakin axı, ədliyyənin də yumruğu var.

Yaxud da, bir halda ki, misalları incəsənət əsərlərindən gətiririk, Eldar Ryazanovun çoxdan çəkilmiş, lakin köhnəlməyən “Avtomobildən özünü qoru!” filmi yada salaq. Hakimlər və iclasçılar rəğbət hissində

güc gəlib hədsiz təmənnasızlığa görə həтта sevən qadının da səfeh adlandırdığı Yuri Detoçkin barədə hökm çıxarırlar. Doğrudur, qanun-qaydanı bir cür “pozanlara” münasibət müxtəlifdir. Ələlxüsus qanunun quru hərfinin keşiyində dayananlar arasında. Bir hüquqçu təəssüflə demişdir ki, Smoktunovski “anarxisti” məlahətli qəhrəmana çevirmişdir.

—Mənimsə Yuri Detoçkindən xoşum gəlir! Əlbəttə, səhvi ondadır ki, təkbaşına iş görür. Lakin yəqin ki, başqa cür hərəkət etmək əlindən gəlmir. Seyfinin də əlindən gəlmirdi. Hər adam səhv edə bilər. Hər şey onun hansı mənəvi mülahizələri rəhbər tutmasından asılıdır.

Filmin yaradıcıları ictimaiyyətin diqqətini fırıldaqçılara qarşı daha fəal mübarizə aparmaq lüzumuna cəlb etmiş, onların vəziyyətə uyğunlaşmasının yeni növlərini göstərmişlər. Detoçkin və Seyfi

kimi adamların sayəsində mənfi hallara qarşı mübarizə daha müvəffəqiyyətlə gedir. Belə adamlar mübarizə formalarını və metodlarını seçməkdə səhv etsələr də, laqeydlərdən daha çox olsalar yaxşıdır.

Yazıçılar, şairlər, kinematoqrafçılar sürətlə dəyişən həyatla qanunlar arasında olan ziddiyyətləri konfliktli vəziyyətlərdə göstərirlər. Ziddiyyətlər təkcə hüquqşünaslığa yox, adət edilmiş təsəvvürlərə, köhnəlmiş ənənələrə, ilk nəzərdə sarsılmaz görünən davranış qaydalarına da aiddir. Beləliklə, sənətkarlar öz vətəndaşlıq mövqelərini ifadə edərək cəsarətlə parlaq bədii əsərlər yaradırlar.

Ədəbiyyatın həyatdan geri qalmasına yalnız təəssüf etmək olar. Mən ən əvvəl Azərbaycan yazıçılarını nəzərdə tuturam. Bizdə kommunist əxlaqının antipodlarına qarşı Azərbaycan kommunistlərinin indi-

ki mübarizəsini əks etdirən, cəsur və vicdanlı müasir cəngavərlərin obrazları olan əsərlər hələ az yaradılır. Halbuki real həyatda belə adamlar çoxdur!

Bir halda ki, söhbət ədəbiyyatdan düşdü, deməliyəm ki, sosialist realizmi ədəbiyyatı mənfi hallara qarşı mübarizədə, kommunizm ideallarının bərqərar edilməsi uğrunda mübarizədə, bütün dünyada sülhün qələbəsi uğrunda, dağıdıcı şər qüvvələr üzərində insan idrakının tən-tənəsi uğrunda mübarizədə həmrəylik, hətta davakarlıq kimi bir keyfiyyətə malik olmalıdır.

Fəzilətlərin zirvələrə doğru yolu həmişə daşlı-kəsəkli olmuşdur! Qətiyyətli adamların sevinc hissi süst, ətalətli, “mənə dəxli yoxdur” mövqeyi tutan adamlara, xüsusilə fırıldaqçılara, dələduzlara, xalq malını oğurlayanlara heç bir zaman nəsib ola bilməz. Belələrinin iztirablarına kimsə

şərik olmaz, onların çəkdiyi labüd cəzanı heç kim hədsiz dərəcədə şiddətli cəza saymaz...

Şərə qarşı mübarizənin zirvəsində vəziyyət kəskinləşir. Sonra nisbətən dinc şərait yaranır və yüksək mənəviyyat bütün həyata istiqamət verir. Biz idealist deyilik və iddia etmirik ki, xeyirin şər üzərində əbədi mütləq qələbəsinə nail olacağıq. Lakin tərəzinin haqq-ədalət, qanunçuluq, ideyalılıq qoyulan gözünün ağır gəlməsinə nail ola bilərik və olmalıyıq. Sapıntılar vardır və yenə də olacaqdır, lakin bunlar dərhal qanunun, rəhbərliyin, ictimaiyyətin diqqətini cəlb edəcəkdir.

Biz həyat tərzimizin əxlaq prinsiplərini bərqərar etmək uğrunda mübarizədə ictimai rəyin öyrənilməsinə və nəzərə alınmasına xüsusi əhəmiyyət veririk. Deməliyəm ki, bu işdə çox karımıza gəlir.

Aşkarlıq, görülmə tədbirləri və onların nəticələri haqqında müntəzəm olaraq geniş məlumat verilməsi, bunun üçün mətbuat orqanlarından, radio və televiziya dan səmərəli istifadə olunması sosialist demokratiyasını inkişaf etdirməkdə, kütlələrin sosial fəallığını yüksəltməkdə çox mühüm amildir.

Lap bu yaxınlarda MK Bürosunda biz Bakının Nərimanov rayonunda hüquq qaydalarının mühafizəsində və hüquq pozuntularına qarşı mübarizədə olan ciddi nöqsanlar haqqında məsələ müzakirə etdik. Hüquq-mühafizə və sovet orqanlarının rəhbərlərinə şiddətli cəza verməli olduq. MK-nın bu məsələyə dair qərarını respublika mətbuatında dərc etdik. Sonra Azərbaycan KP MK yanında ictimai rəyi öyrənmə və sosioloji tədqiqatlar mərkəzi zəhmətkeşlərə müraciət edib qərarda deyilənlər barəsində öz mülahizələrini bil-

dirməyi xahiş etdi. Minlərlə təklif, məsləhət alınmışdır. Hamısında da qərarımız bəyənilir.

Təkliflərin və məsləhətlərin bir çoxu əməli cəhətdən məqsədəuyğun olması ilə fərqlənir. Məsələn, milis, məhkəmə, prokurorluq işçilərinin əhali qarşısında hesabatları qayda şəklini almışdır.

Bütün bunlar partiya və dövlət intizamının, kommunist əxlaqı normalarının pozulmasına qarşı bərk mübarizə şəraiti yaradır, mənfi hallara qarşı fəal mübarizələr, sosialist həyat tərzini prinsiplərinin bərk qorunması uğrunda mübarizələr təşkil edir.

Sov. İKP qurultaydan-qurultaya möhkəmlənir və sosialist həyat tərzini təkmilləşdirmək problemlərinin həll olunmasında, cəmiyyətin idarə edilməsinə dair Lenin prinsiplərinin inkişaf etdirilməsində, sovet demokratiyasının inkişaf etdirilməsində,

kommunizm ideallarının bərqərar edilməsində partiyanın xətti dərinləşir, konkret adama, onun həm maddi, həm də mənəvi rifahına qayğı daha da konkretləşir.

Biz yabançı, yamaq kimi görünən nə varsa hamısından təmizlənmək prosesinin zəruriliyindən, “qanun hamı üçün qanundur” prinsipinin pozulmazlığından, ən əvvəl Konstitusiya mənasında və mənəvi mənada pozulmazlığından məhz buna görə inamla danışırıq.

–Heydər Əliyev, poeziyanın ülvî sözləri ilə müvəffəqiyyət arzulamaq lap yerinə düşər.

Nizami demişkən:

**Qoy ədalət zəfər çalsın,
Zülm məhv olub, alçalsın.
Şərəflənsin qoy səxavət,
Mərdlərə halaldır şöhrət.**

–Bəli, XII əsrin böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi demişdir:

*“Təmkinli ol, lovğalıqı, sərvəti
At, yanıb tonqalda qoy külə dönsün!
...Əgər istəyirsən ürəyin gülə,
Qoyma pis niyyətlər fikrinə gələ.
Nalayıq əməllər görsən harada
Odlu nəfəsinlə yandır, məhv elə!”.*

Söhbəti aparmışdır: Antonin QRİQO.

“Literaturnaya qazeta”

1981, 18 noyabr

H.Ə.ƏLİYEV

*Sov. İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd,
Azərbaycan KP MK-nın
birinci katibi*

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN...

(aktual müsahibə)

*“Literaturnaya qazeta”nın
xüsusi müxbirinin suallarına cavab*

Yığılmağa verilmiş 28.02.2007. Çapa imzalanmış
09.03.2007. Formatı 60X90 1/16
“Tayms” qarnituru. Ofset çap üsulu. Ofset kağızı.
Həcmi 3,0 ç.v. Sifariş № 202. Tiraj 500 nüxsə.

“Əcəmi” Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi.
Naxçıvan şəhəri, Təbriz küçəsi, 1.
